

СЛУЧАЈ ПАДИНСКА СКЕЛА, ЗЛОЧИН КОЈИ БИ И КАФКА ТЕШКО ЗАМИСЛИО

Убиство широких размера

Како је пензионер који је због бацања петарде кажњен 30.000 динара, а пре тога није био осуђиван, завршио у затвору са цимерима који га данима систематски муче до смрти, а да то нико не примети, питање је које једно убиство чини трагедијом целог једног друштва

МИЛОРАД МИЛАНКОВИЋ

**ФИЛИП ЂОРЂЕВИЋ
НЕДЕЉКО ЧОЛИЋ**

„Као псето”, рече он. И мислио је да ће га стид надживети... Није познато да ли су последње две реченице Кафкиног „Процеса” пролазиле кроз главу пензионера С. Б. (74) док је умирао у мукама од последица монструозног злостављања у хелији затвора „Падинска Скела”. Међутим, апсурдни случај у којем један човек

због неопрезно бачене петарде завршава као жртва садистичких убица у затворској хелији, делује како класичан кафкијански пример трулог система који уз малу помоћ несрећног стицаја околности доводи до трагедије много ширих размера него што тужна судбина једног човека показује.

У случају пензионера С. Б. систем је заказао на скоро сваком кораку – како је бачена петарда, захваљујући чињеници да казна од 30.000 динара није нешто што просечан пензионер може тако лако да плати (што такође звучи као системски проблем), као адекватну алтернативну казну заслужила 30

дана затвора, а не, рецимо, друштвено користан рад? И како је такав човек завршио у хелији са тројицом очигледно проблематичних момака, сличних профила и година, а не са неким њему сличним, генерацијски или на крају довело до његове смрти? Биће да би и Кафка морао да се потруди да смисли причу попут ове...

Епилог? Починиоци, који су и сами у затвору били због прекршајних казни, а стари су 20 и 21 годину,

сада су под истрагом да су починили тешко кривично дело, а како ће оно бити квалификовано, знаће се када буде подигнута оптужница.

Суспендовани су бивши управник затвора и још десет запослених, док је Више јавно тужилаштво започело проверу има ли елемената кривичног дела у поступању тројице чувара и медицинског техничара.

Извештаји који упозоравају

Проблеми у српским затворима су бројни, на шта указују и извештаји међународних тела за заштиту људских права и тежину тих проблема често не прати озбиљност у њиховом решавању, већ гурање проблема под тепих који нас онда свом силином ударе у лице, као у случају С. Б. каже Данило Ђурчић из „Иницијативе А11“.

„Да је систем у овом случају заказао, потпуно је јасно јер је немогуће да нико од чувара, лекара или других затвореника није приметио шта се догађа. Али, 'затворски кодекс' који подразумева омергу међу затвореницима и посебно 'друштвено уређење' доводе до тога да они који нису 'искусни' и 'јаки' заврше као злостављани“, каже Ђурчић.

Соња Тошковић, директорка Београдског центра за људска права, каже за НИН да овакав случај захтева једну још оштрију реакцију државе и да се отвара низ питања одговорности свих у систему, од чувара у затвору до министра правде.

„Међутим, једно од кључних питања је како је уопште човек који је кажњен казном од 30.000 динара, а пре тога није био осуђиван, завршио у затвору и у таквом 'друштву'. И то у српским затворима, у којима је већ годинама присутан проблем пребукираности и малог броја чувара у односу на број затвореника“, како се наводи у извештају Комитета за превенцију тортуре (ЦПТ) Савета Европе.

Да се српски затвори не могу сматрати безбедним, те да то случај из Падинске Скеле јасно показује, сматра и Драгиша Ђалић из Комитета правника за људска права Уисом.

„Затвори јесу по својој природи мање безбедни места, места у којима постоји повишена могућност тортуре, али то не сме бити изговор за овако страшне догађаје. Зато је од велике важности да се утврди чија је одговорност што је један затвореник убијен

Пашалић: Алтернативна казна није понижавајућа

Заштитник грађана Зоран Пашалић, који је некада био председник прекршајног суда и један је од предлагача увођења алтернативних санкција, каже за НИН како оне нису заживеле међу грађанима као опција и да их они и даље нису прихватили.

„У принципу, грађани радије прихватају новчану казну, чак и они који су лошијег финансијског стања, него алтернативну санкцију, сматрајући да је то понижавајуће за њих, видећи их као чишћење улице или скупљање лишћа по парку“, каже Пашалић и додаје да је предлагао другачији систем алтернативних санкција у којем би, на пример, неко ко је возач почетник кажњен за насилничку вожњу казну служио у болници где се лече повређени, како би лично видео последице свог непридржавања прописа. Пашалић сматра како би требало направити кампању којом би било објашњено да алтернативна казна није понижавајућа и да људи схвате да би њихов рад био користан за друштво, како му и име каже.

или насмрт мучен у затвору који је важио за 'мирнији', ако се то и за један затвор може рећи“, каже он.

Данило Ђурчић указује на потребу ревизије прекршајне политике.

„Остаје да видимо да ли ће након трагичне смрти С. Б. уз истрагу која треба да расветли где су све били пропусти који су довели до његовог мучења у соби и касније смрти, доћи до ревизије политике прекршајних судова и промене начина на који изричу казне - свакако је непримерено и престрого особу од 74 године осудити на 30 дана затвора због бацања петарде“, каже Данило Ђурчић.

Због тога, али и затвора као места која су на злом гласу не само у Србији и не само сада, јавност се с правом запитала да ли је С. Б. могао да добије неку другу, алтернативну казну, као што је друштвено користан рад, уместо новчане коју није могао (или није хтео) да плати, па је заменио затворском.

„Закони у Србији предвиђају прекршајне санкције у виду казне затвора, новчане казне и казне рада у јавном интересу као главних санкција и могућности замене новчане казне и казне рада у јавном интересу казном затвора у случају када се оне не изврше“, објашњава за НИН Драгиша Ђалић из Комитета правника за људска права Уисом и додаје:

„Што се тиче рада у јавном интересу, закон прописује да је потребно да суд приликом изрицања рада у јавном интересу има у виду врсту прекршаја, узраст, физичку и радну способност, психичка својства, образовање, склоности и друге околности које се односе на личност учиниоца“, каже он.

Опомена уместо казне

Да је С. Б. уместо новчане казне био кажњен опоменом, или да му је уместо затворском, новчана казна замењена казном рада у јавном интересу, трагедија је могла да буде спречена, и то на више начина.

„Прво тиме да се особа од 74 године не упућује на издржавање казне затвора, онда да, кад почне малтретирање, то буде примећено, а онда на крају и да одговорни за ово малтретирање буду кажњени у складу са законом“, каже Данило Ђурчић.

Соња Тошковић каже да би алтернативна санкција растеретила систем, а то је боље и за саме појединце, имајући у виду како изгледа третман у затворима.

„То би посебно било боље за овако благе казне, где је у ствари могло да се издржава, ако ништа друго у кућном затвору“, каже она.

Суд или судије требало би да информису људе који неплаћене казне замењују затвором о могућности алтернативне санкције, истиче Тошковић.

„Мислим да није само проблем у њиховој информисаности, већ у обрасцу када је реч о санкцијама и о њиховој примени. То је нешто што се тешко разбија. Постоји култура издржавања казни затвора и тај моменат преласка на сваки други алтернативни вид, такође санкције, доста споро иду“, каже Тошковићева.

Она указује да иза изостанка алтернативне санкције за овакве случајеве, можда постоје разлози као што су начин размишљања у правосудном систему, али можда и технички услови за спровођење алтернативне казне. ■